

Yavrum, ne savaş ne ölüm var bu dünyada, sen evciliğini oyna paşa paşa!

Müren BEYKAN murenbeykan@superonline.com

Okuma sabrı rica ediyorum. Bu satırlar sıradan bir "çocuk kitabından" alıntı sayılabilir. Kız: "Anneciğim, doğum günü partim harikaydı, çok teşekkür ederim."

Anne: "Canım kızım benim, fikir babandan çıkmıştı, ona teşekkür etmelisin."

Baba: "Bir tanem İpek kızma her şeyin en güzeli layık."

Kız: "Canım babam benim, pembe bisikleti aldığına inanmıyorum."

Anne: "Hadi sofraya, en sevdiğiniz yemekleri yaptım, soğumasın."

Bu bayıcı yapaylıktaki konuşmayı okumak bile insanı sıkıntıdan patlatıyor, pembe dizi kıvamında bir kitapla karşı karşıya olduğunuzu şıp diye anıyorsunuz. Böyle bir kitabın çocuk okurun ilgisinden anında yallah edileceğinden kuşku duyulmaz, eminim. Gerçi, bu minval diyaloglarla ördükleri "yazılarını" yayınevlerine yağdıranlar, üstüne bir de bunları yayımlayan yayınevleri de var, ancak bunlar ne edebiyattır ne de çocuk edebiyatıdır kuşkusuz.

Cinsiyet rollerinin altını sertçe çizen, ana baba ilişkilerini toz pembe sunan, canım cicimli hayatlarla, her daim iyilik, iyicilikle yapıp yapıp, dibine kadar kara bir kötü karakterin çiğ sahtekârlığı... Ben yazarken daralıyorum da, çocuklar bu tür kitapları neden okumak istesin? Çocuk okuru bunca küçümsemek neden? Ana babası ayrı onca çocuk bu kitabı okuduğunda ne düşünür, ana baba sıcaklığını hiç yaşayamamış, ebeveynlerini mesela depremde yitirmiş onca çocuk bu ülkede ne hisseder, bırakın partiyi, doğum günü hatırlanmayan onca çocuk ne eder, hiç bisikleti olamamış onca çocuk! İnsaf etsinler, yazma hevesiyle klavyeye sarılanlar, "alt tarafı çocuk kitabı" diyen yayıncılar!

Epeydir yazmak istiyordum, çocuk kitabında "börtü böcek edebiyatı", iyilikten Pollyanna'ya bile saç yolduracak karakterler, can sıkıntısından öldürecek çocuklarımızı diye. Geçenlerde Cumhuriyet Kitap ekinde (14 haziran 2012), bir eğiticinin, okuduğu şiir kitabı karşısındaki "hayal kırıklığı"na rastlayınca, zaman bu zaman dedim. Söz konusu olan, şair Arife Kalender'in *Kuşlar Geçiyor*

Zor konuları yazmak... Mesela: Savaşı anlatmak! İşte, edebiyat eserini eline alan eğitimciler burada seslerini yükseltiyor: "Bazen kavga gerekir"i kabul etmiyor. Gerçi onlar, ana baba boşanmasını da kabul etmiyor. Çocuğun küfredmesini, arkadaşıyla haytallık etmesini, dövüşmesini de...

(Bence Kitap) adlı çocuk şiirleri kitabıydı. Mehmet Özçataloğlu, elbette eğiticim gözlüğünü takarak okumuş kitabı, sevdikleri de olmuş, eleştirdikleri de. "Düşünüyorum da / haklıysak gerekiyor / kavga da bazen" demiş ya Kalender "Teneffüs Kavmaları" adlı şiirinde, iyi dememiş ona göre. "Şartlar neyi gerektirirse gerektirsin, içinde yaşadığımız, yeterince kötülükle, savaşla dolu bu dünyada çocuklara kavga gerekli denemez," diye isyan ediyor Mehmet Bey. Desenleri olmayan ve okur yaşı 6-15 diye herhalde yanlışlıkla belirtmiş olan bu kitabın "çocuk gerçekliğine uygun olmadığı", ilk öğretim birinci kademe ile ikinci kademe aynı kitapla seslenilemeyeceğini de vurgulamış. Eğitimcilerimizin sesi kulaklarımıza küpe. Onların bilgisi, deneyimi çocuk kitaplarında pek güzel yol gösterici... Ne ki, ayrı bir özgünlük alanı olarak kendi başına dik duran çocuk ve gençlik edebiyatı, bambaşka dinamikler barındıran ve genel geçer formülleri olmayan bir yaratı alanı. Yaratıcı yazarın okuruna sunduğu gizlerle örülmüş bir düşler evreni. Hangi yaşta olursak olalım okuya-

bileceğimiz kitaplardan söz ediyorum. "Annecim, babacım"la derdi olmayan kitaplardan; yaşamın büyümesini kederle, sevinçle ama mutlaka kendine has bir özgünlükte ifade etmek / yeniden yorumlamak / sergilemek / sorgulamak derdindeki kitaplardan. Peki, çocuklara ne yazmalı börtü böcek yazmayacaksak! Kılıçtan keskin bir alandır bu, kolayı yoktur, doğrusu yoktur; yaratıcı yazarın kendi arayışları, kendi keşifleri vardır. Zor konuları yazmak deniyor, en zoru nedir mesela: Savaşı anlatmak! İşte, edebiyat eserini eline alan eğitimciler burada seslerini yükseltiyor:

"Bazen kavga gerekir"i kabul etmiyor. Gerçi onlar, ana baba boşanmasını da kabul etmiyor. Çocuğun küfredmesini, arkadaşıyla haytallık etmesini, dövüşmesini de. Ergen yaşta çocukların hormonlarının çıkmaya başlamasını, karşı cinsin ilginin artmasını, hatta öpüşmeyi de. Öte yandan, cesetlerden söz ediliyor diye polisiye okunmasını, hayaller âlemine sürüküyor diye fantastığı, bilimkurguyu da onaylamıyorlar.

Ne ki Andersen ödüllü İngiliz yazar David Almond'un bunlara kulak astığı olmamış hiç, eğiticiyi mutlu etmek değil derdi, okurun yüreğine ulaşmak. "Alevler Arasında" (The Fire Eaters) adlı kitabında, Londra'nın epey kuzeyinde, küçük bir sahil kasabasında, patlaması beklenen üçüncü dünya savaşının korkusuyla altüst olan yaşamları, bir önceki savaşın onulmaz yaralarının yüreklere kazdığı derin korkunun dehşeti içindeki aileleri yazmış Almond. Savaşın dolaylı biçimde anlatıldığı bir köy ve okul ortamı. Hele ki okul: Katolik bağnazlığın kalesi. David Almond okurunu kendine bağımlı kılan bir yazar. Hep "zor" konularda yazıyor taşradaki evinde. "Dünya Büyülü Bir Yer" (Kit's Wilderness) adlı unutulmaz romanı da büyüler okuyana adeta. Ölüm oyunu oynatan "kötü" çocuğu yazmıştır desem, çok şıg olacak; onca karakter ve yaşam örgüsü içinde, sevgili bir dedenin vedası da, terk edilmiş maden ocağında yitip gitmiş çocuk işçilerin hüznü anısı da, tarih öncesinde ailesini arayan bir "ilkel" çocuğun doğa üstü çabası da ayrı ayrı sarsar okuru hepsi harmanlanmıştır tek bir romanın bünyesinde.

ÖTEKİNİ FARK ETMEK

Almond hayranı bir yazar son günlerde "Civan" (Everest) kitabıyla da adından söz ettiren Müge İplikçi. O da taş atan çocuklara bakmıştı bir kitabında: "Yalancı Şahit." Taş atma hengâmesinde tutuklanıp demir parmaklıklar ardına konan çocukların dramını edebi bir eserde kurguladı, büyümlü gerçekçi denecek bir üslupla anlattı. Okur çocuklardan bazıları, kitaptaki çocukların taş attıkları için suçlu olduğunu söyledi, ama kitabı okudular, düşündüler, yazara sorular sordular, dudak büktüler, ama illa ki zihinlerinde düşünceler uçtu yaşamı daha yaşanılır kılabilecek düşünceler: Gerçekmiş gibi gösterilenlerin ardına bakmanın, kendine benzemeyenin de yaşam hakkı olduğunu fark etmenin eşiği belki. Hafife alınacak gibi değil; çocuk edebiyatı yaratıcılık gerektiren, ustalık gerektiren, çok boyutlu, ciddi bir iş. "Edebiyat" dememiz yeterince ele veriyor zaten.

YAZIDAN GEÇEN KİTAPLAR

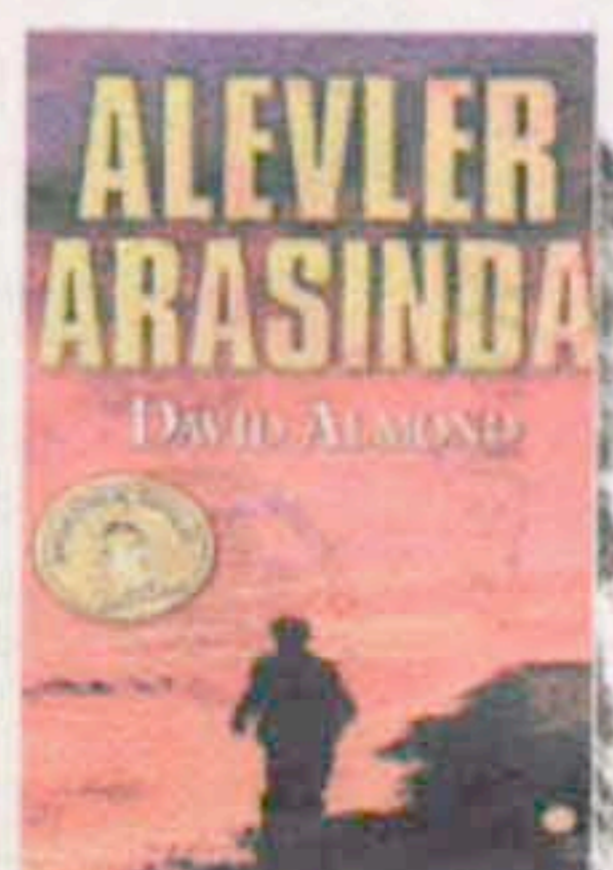
Dünya Büyülü Bir Yer
David Almond
Çev: Mine Kazmaoğlu
Güneşçi Kitaplığı
14 TL

Yalancı Şahit
Müge İplikçi
Güneşçi Kitaplığı
13 TL

Kuşlar Geçiyor
Arife Kalender
Bizce Kitap
8 TL

Alevler Arasında
David Almond
Çev: Mine Kazmaoğlu
Güneşçi Kitaplığı
14 TL